

DOI: <https://doi.org/10.53486/sstc2024.v2.58>

CZU: 330.322(498):338.1(478)

ECONOMIC-INVESTMENT ACTIVITY IN ROMANIA – A BENCHMARK FOR THE REPUBLIC OF MOLDOVA

ACTIVITATEA ECONOMICO-INVESTIȚIONALĂ ÎN ROMÂNIA – REPER PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

ALEXA Adelina, studentă, specialitatea: EMREI

Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61,

www.ase.md

Telefon: +373 69 632 013

E-mail: adelinaal181@gmail.com

Abstract: Today, economic cooperation between the Republic of Moldova and Romania has steadily intensified, with Romania being Moldova's most important trading partner and a supporter of its integration into the European Union. Romania's accession to the European Union in 2007 has opened up a tremendous opportunity for economic development, centered on cohesion, economic growth, job creation and sustainability. The given research involves examining economic activities and investments in Romania, providing an overview of the country, analyzing investment flows and bilateral economic relations with the Republic of Moldova. The methodology used includes the analysis of various sources, such as publications, case studies and statistical data, in order to provide a detailed picture of the economic context in Romania.

Keywords: economic development, financial resources, investments, innovational processes, international trade, import, export, european integration.

JEL CLASSIFICATION: M5, E2, O1 ,O4, F2, F5, G1

INTRODUCERE

Relațiile economice dintre Republica Moldova și România devin tot mai valoroase. Astăzi România este principalul partener comercial și susținător al integrării țării noastre în Uniunea Europeană. Cunoașterea experienței României în parcursul său european, preluarea bunelor practici ale partenerului strategic sunt importante în contextul aspirațiilor noastre integraționiste.

România a aderat la Uniunea Europeană în anul 2007, ce s-a soldat cu o etapă impunătoare de dezvoltare economică, datorată implementării politicilor de coeziune economică și socială, crearea condițiilor prielnice pentru antreprenori, ocuparea forței de muncă și dezvoltării durabile.

Pentru a atinge nivelul țărilor înalt dezvoltate, România are nevoie de ameliorarea reformelor, atragerea mai multor investiții, care, eficient gestionate, constituie un factor hotărâtor de dezvoltare.

Scopul lucrării constă în analiza particularităților economice-investiționale ale României ca model de bune practici pentru Republica Moldova. Obiectivele de bază ale cercetării se rezumă la: (I) Aprecierea de ansamblu a situației economice-investiționale; (II) Analiza volumului intrărilor și ieșirilor de investiții, repartitia geografică și sectorială a acestora; (III) Analiza relațiilor economice-investiționale bilaterale cu Republica Moldova prezente și de perspectivă.

Metodologia cercetării constă în analiza și sinteza datelor statistice, cercetărilor, publicațiilor, altor studii și informații relevante, aferente activității economice-investiționale în România.

Aprecierea de ansamblu a situației economice-investiționale.

Conform datelor din Strategia Băncii Mondiale în România 2019-2023, creșterea economică a țării a fost dintre cele mai mari la nivelul UE, cu o rată medie de creștere de 2,80 % în perioada 2010-2017. După aderarea României la UE au fost implementate reformele asociate, țara devenind mai credibilă și atractivă pentru investitori. După 2007, influxurile de investiții străine ISD erau de 5 - 6 % din PIB pe an, apoi, după 2017, au scăzut până la 2 %, datorită concurenței pentru investițiile globale, precum și

majorării PIB-ului. Investițiile ISD mai mari sunt în sectoarele producției, construcțiilor și financiar, datorită investițiilor ISD au crescut exporturile, până la 41,4 % din PIB în 2017. [1]

Datele Institutului Național de Statistică al României, indică o situație macroeconomică tot mai bună în perioada ultimului deceniu, PIB-ul țării crescând de la 143802 mil. Euro în an. 2013 la 285873 mil. Euro în an. 2022, mai mult cu 142071 mil. Euro, sau cu 98,8 %. [2]

S-a triplat salariul mediu net, de la 1042 lei (în 2007) la 3517 lei (în 2021). Rata sărăciei (sub 5,5 \$/zi) a scăzut de la 29,5 % la 10,9 % (în 2018). Speranța de viață a crescut de la 72 la 76 ani. Nivelul de satisfacție al vieții s-a majorat de la 49 % la 65 % (în 2019). România a rezistat crizei economice provocate de războiul din Ucraina. În an. 2022 PIB-ul real a crescut cu 4,7 %, rata de ocupare a forței de muncă a constituit 68,5 %, crescând cu 1,4 %, iar rata șomajului - 5,6 %, sub media UE. [2]

În perioada 2007-2022 productivitatea reală a muncii a crescut de peste 1,6 ori, cu ritmuri mult superioare statelor din Vestul Europei. După aderare s-a modificat benefic și structura economiei, cu o pondere din PIB de 58 % a serviciilor, 20 % a industriei și 5 % a agriculturii. [2]

Comerțul extern a avut o tendință de creștere constantă între 2005 - 2022. Exporturile de bunuri au crescut de la 22,3 mlrd. Euro la 92 de mlrd. Euro, iar ponderea acestora în PIB s-a majorat de la 28,1% la 32,2%. Importurile de bunuri au crescut de la 32,6 miliarde Euro, la 126,1 miliarde Euro, cu o rată de completare a PIB-ului prin importuri care a evoluat de la 41,1% la 44,1%. [2]

În topul exporturilor de produse a României în 2022 se găsesc autovehicule rutiere (16,7%), echipamente electrice (12,4%), mașini și echipamente (8%), produse agricole (7,8%) și produse din metal (6,2%). Ritmul de creștere a exporturilor de produse alimentare, băuturi și tutun l-a depășit pe cel al importurilor. În importuri predomină produsele chimice (9,8%), produsele electronice și optice (8,9%), autovehiculele rutiere (8,9%), mașinile și echipamentele diverse (8,2%), echipamentele electrice (7,9%), petrolul și gazele naturale (7,1%). Uniunea Europeană este principalul partener de comerț extern al României cu circa 71 % din importurile țării și 72 % din exporturi. [2]

Deși inovațiile sunt motorul dezvoltării economice, cheltuielile de cercetare și dezvoltare din România nu depășesc 0,5% din PIB, sub media UE de 2,2 %. Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (WIPO) a plasat în 2023 România pe locul 47 în topul mondial al inovării. [3]

În anul 2023 România se află pe locul 43 din 164 țări **în topul Indexului libertății și prosperității**, comparativ cu poziția 52 ocupată de Republica Moldova. [4]

Urmare a reformelor, Agenția de rating Fitch a revizuit perspectiva de țară a României de la negativă la stabilă, fiind menționate reziliența economică a țării în 2022 și stabilitatea politică, ce au favorizat depășirea crizelor generate de războiul din Ucraina, inclusiv cea energetică. [5]

Indicele Standard & Poor's, care reflectă evoluția în timp a prețurilor unei colecții de acțiuni, a înregistrat un trend pozitiv-oscilant în România, înregistrând valoarea minimă la 23.03.2020 de 61,71 USD, dar s-a majorat până la 134,84 USD la 15.03.2024. [6]

Analiza volumului intrărilor și ieșirilor de investiții.

Conform statisticilor Băncii Naționale a României privind investițiile străine directe (ISD), în anul 2022 fluxul net de ISD a înregistrat valoarea record de 10039 mln. euro, în creștere cu 12,3 % față de an. 2021. Soldul ISD a atins un maxim istoric de 107944 mln. euro la finalul anului 2022, dintre care 65,8 % investiții în întreprinderi ISD greenfield. [7]

Principalul investitor final este Germania cu 14,9 % din soldul ISD, iar principalul investitor imediat este Țările de Jos cu 21,9 % din totalul indicatorului. Topul 3 investitori finali este: Germania 16120 mln. euro, Austria 11542 mln. euro, Franța 10516 mln. euro. Top 3 investitori imediați reprezintă: Țările de Jos 23606 mln. euro, Germania 14012 mln. euro, Austria 12901 mln. euro. [7]

Fluxul net de investiții directe în străinătate (IDS) ale României în 2022 este de 1232 mln. euro, de cca 5 ori mai mare față de an. 2021, iar soldul IDS a atins nivelul de 4424 mln. euro (+58,4 % față de an. 2021). Țările de Jos, Cipru și Republica Moldova au fost principalele țări de destinație ale acestei categorii de investiții. [7]

În luna octombrie 2023, în România erau înregistrate 250066 de societăți cu participare străină la capitalul social, cu un capital subscris total de cca 69,11 mlrd. USD. Cei mai mulți investitori 52601 sunt din Italia (capital subscris 3,42 mlrd. USD), dar cel mai mare capital social aparține firmelor olandeze – respectiv 12,85 mlrd. USD, capital subscris în 6055 firme. [7]

Repartiția geografică și sectorială a investițiilor.

La situația din 31.12.2022 soldul Investițiilor străine directe în România a fost concentrat în regiunea București-Ilfov cu 62,7 % din total, urmată de regiunea Centru cu 8,7 % și regiunea Vest cu 7,1 %. Nivelurile cele mai scăzute ale investițiilor străine au fost înregistrate de regiunile Nord-Est cu 2,9 % și Sud-Vest-Oltenia cu 1,9 %. Distribuția pe județe a ISD indică că Municipiul București a atras 59145 mln. euro la sfârșitul anului 2022 sau 56,1 % din total, urmat în top de județele Ilfov cu 7 469 mln. euro, Timiș cu 5 240 mln. euro, Prahova cu 3 293 mln. euro, Cluj cu 2 894 mln. euro și Brașov cu 2 825 mln. euro. [7]

La situația din 31.12.2022 circa 87 % din soldul total al ISD în România este concentrat în 4 sectoare de activitate: industrie (39,2 %, preponderent industria prelucrătoare 30,2 %), comerțul (17,7 %), construcții/tranzacții imobiliare (17,2 %), intermediari financiare/asigurări (13,2 %).

În mărimi nominale soldul ISD în România la data de 31.12.2022 este preponderent constituit din: industria prelucrătoare 32577 mil. euro, comerțul 19139 mil. euro, construcții/tranzacții imobiliare 18588 mil. euro, intermediari financiare și asigurările 14285 mil. euro, energie electrică, gaze și apă 5 651 mil. euro, IT&C 4356 mil. euro, activități profesionale 4322 mil. euro, industria extractivă 3920 mil. euro, alte activități 5107 mil. euro. [7]

Rezidenții francezi sunt printre cei mai valoroși investitori în economia României. Cea mai importantă companie franceză care activează pe plan local este „Groupe Renault”, cifra de afaceri a doar două dintre entitățile juridice fiice a acestuia: „Automobile Dacia” SA și „Renault Commercial Roumanie” SRL, în sumă depășesc 6 mlrd. euro.

Compania Dacia a devenit o poveste de succes în economia românească după intrarea sa în 1999 în grupul Renault. Astăzi „Automobile Dacia” SA este compania cu cea mai mare cifră de afaceri din România, iar producția sa este comercializată în zeci de țări din lume.

Printre companiile franceze de succes în România se mai numără: Leroy Merlin, BRD, Sanofi și Expur. Mai multe parteneriate de perspectivă au fost înregistrate, printre care cel dintre Airbus și Uzinele Ghimbav sau cooperarea în cadrul proiectului Extreme Light Infrastructure – Nuclear Physics (ELI-NP) de la Măgurele.

Cea mai mare companie străină, după cifra de afaceri, prezentă în România, cu acționariat direct, majoritar German este Kaufland (2,3 mlrd. euro), urmată în top de **British American Tobacco Romania** (2 mlrd. euro) și LIDL Discount SRL (1,7 mlrd. euro), **Selgros Cash & Carry** (799,4 mln. euro), **Rewe** (742,2 mln. euro), și alții. [7]

Analiza relațiilor economice-investiționale bilaterale cu Republica Moldova.

Investițiile directe în străinătate de 4424 mln. euro la situația din 31.12.2022, realizate de rezidenții români, au fost preponderent în Țările de Jos - 738 mln. euro (16,7 %), Cipru - 699 mln. euro (15,8 %), **Republica Moldova** - 390 mln. euro (8,9 %), Bulgaria - 252 mln. euro (5,7 %), Italia - 390 mln. euro (5,6 %), Spania - 390 mln. euro (4,5 %) și Ungaria - 390 mln. euro (3,5 %). [7]

Soldul Investițiilor străine directe ale rezidenților Români în Republica Moldova în anul 2016 a fost de 139 mln. USD. La finele anului 2022 aceste investițiile au înregistrat o creștere impresionantă și ajung la 430 mln. USD (sau 390 mln. euro), în mare parte datorită venirii capitalului privat, în special a unor bănci din România, care au o prezență puternică în țara noastră.

Conform opiniei experților economici ai Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, în decembrie 2023 topul țărilor cu cele mai mari investiții în Republica Moldova, în mln. USD, a fost: Cipru - 784, Rusia - 715, Romania - 430, Țările de Jos - 413, Germania - 247, Marea Britanie - 239, Bulgaria - 216, Austria - 176, Franța - 155, Italia - 139, altele - 822. [8]

Experții afirmă, că în cazul Ciprului și Țărilor de Jos -, investițiile reprezintă în mare parte, capitalul moldovenesc amplasat în firmele „offshore”, iar investiția rusească reprezintă de facto privatizări, cedări de active, fără a aduce mijloace financiare în țară.

Astfel, afirmă experții că cei mai mari investitori străini în Republica Moldova sunt România, urmat de Germania, Marea Britanie, Bulgaria, Austria, Franța și Italia. Aceste țări au un rol important în înnoibilarea capitalului autohton, dezvoltarea economică și apropierea noastră de UE. [8]

Cel mai mult investițiile românești în Republica Moldova sunt amplasate în industria comerțului, cea ușoară, domeniul IT și sectorului bancar, ce se datorează dezvoltării acestora, prezenței forței de muncă calificate. Domeniile ca agricultura, industria energetică și producția, la moment sunt subestimate de investitorii români, deși au un potențial promițător pentru investiții.

Printre investitorii români în țara noastră se regăsesc: Victoriabank, Banca Comercială Română, OTP Bank, Mobiasbanca, Kaufland România, Transelectrica România, Construct Arabesque, UP Servicii, Balkan Pharmaceuticals, Rompetrol, Petrom, Eurofarmaco, Clinica Sante, BT Leasing, C.B. Prodimpex, Volvo Premium Trucks și alții.

Pe de altă parte, rezidenții din Republica Moldova se numără printre cei mai mari investitori străini în agricultura românească. Cei mai mulți investitori străini în agricultura statului vecin sunt din Italia - circa 1000 de întreprinderi (1% din total), urmați de Germania (352), Republica Moldova (215), Olanda (155) și Spania (140). Concetățenii noștri se remarcă prin investițiile în România în cultivarea legumelor – locul II cu 39 de companii, creșterea păsărilor – locul III cu 10 companii și creșterea bovinelor de lapte – locul IV cu opt companii. [9]

CONCLUZII

Aderarea României la UE s-a soldat cu rezultate foarte benefice pentru țară. România a profitat de Mecanismul pentru interconectarea Europei, un instrumentul-cheie al UE pentru investițiile strategice în infrastructură: finanțarea drumurilor, căilor ferate, rețelelor de energie electrică și conductelor de gaze, infrastructurii și serviciilor pentru piața digitală. Multe alte Instrumente au fost implementate în cooperare cu Banca Europeană de Investiții (BEI), Fondul European de Investiții (FEI) și băncile naționale de promovare. Urmare a implementării politicilor de coeziune economică și socială, modernizării cu fonduri europene, România a devenit mai atractivă pentru investitori, iar investițiile străine directe au înregistrat o creștere semnificativă și constant.

Creșterea economică a țării a fost una dintre cele mai mari la nivelul UE. Numai în ultimul deceniu Produsul intern brut al țării s-a dublat, a crescut productivitatea muncii, iar salariul mediu net s-a triplat, s-a majorat speranța de viață și nivelul de satisfacție al vieții. S-a modificat benefic și structura economiei, dintr-o țară preponderent agrară România s-a transformat într-o economie cu o pondere de 78 % din PIB a serviciilor și a industriei. Această dinamică economică pozitivă se datorează unui cumul de factori macroeconomici, dar și potențialului teritoriului național de a genera creștere.

Cu toate acestea, România ocupă încă un loc robust printre economiile competitive. Există o mare diferență în dezvoltare comparativ cu liderii economici ai UE și mondiali, dar și în plan intern, diferite zone ale țării au un decalaj considerabil în dezvoltare. Situația este negativ influențată de cifrele relativ crescute legate de exodul forței de muncă, la care se adaugă și tendința continuă de micșorare a populației, fapt ce prezintă impedimente considerabile în dezvoltarea țării. [10], [11].

Reieșind din analiza făcută, exemplul României ne demonstrează o dată în plus, că aderarea la Uniunea Europeană, implementarea politicilor și standardelor acestei comunități, poate transforma și economia noastră în una mai atractivă pentru investitorii străini, ceea ce va contribui benefic la modernizarea și dezvoltarea țării, creșterea bunăstării și nivelului de trai a populației. Republica Moldova trebuie să preia experiența și cele mai bune practici ale României, aceasta servind ca reper în aspirațiile noastre de aderare la UE. Totodată, relațiile economice bilaterale dintre cele două țări are un potențial enorm, care necesită a fi valorificat pe deplin.

BIBLIOGRAFIE:

1. <https://www.worldbank.org/ro/country/romania>;
2. Institutul Național de Statistică al României, <https://insse.ro/cms/ro>;
3. <https://www.wipo.int/ru/web/global-innovation-index/2023/index>;
4. <https://freedom-and-prosperity-indexes.atlanticcouncil.org/#country-profiles>;

- <https://www.ro2030.ro/blog/prosperitatea-care-dureaza-indicele-libertatii-si-prosperitatii-din-2023>
5. <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/fitch-affirms-romania-at-bbb-outlook-negative-08-04-2022>;
 6. <https://www.spglobal.com/spdji/en/indices/equity/sp-romania-bmi/#overview> Indicele standard & poor's;
 7. <https://www.bnro.ro/Investitiile-straine-directe-in-Romania---Raport-anual-2022-26832-Mobile.aspx>;
 8. <https://agora.md/2023/12/02/analiza-romania-ofera-cel-mai-mult-sprijin-rmoldova-pentru-integrarea-economica-in-ue>;
 9. <https://agrobiznes.md/originarii-din-republica-moldova-printre-cei-mai-mari-investitori-straini-in-agricultura-romaneasca.html>;
 10. Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă 2030 a României;
 11. Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, România policentrică 2035.

Coordonator științific: HACHI Mihai , dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61,
www.ase.md
Telefon: +373 69 708 111
E-mail: mihaihachi@gmail.com